

¿Qué se está cocinando?

Gurinder Chadha

Drac Màgic

drac.info@dracmagic.cat
www.dracmagic.cat

Sinopsi

A Los Angeles, quatre famílies d'origen diferent celebren el dia d'Acció de Gràcies. Els Williams, afroamericans, els Ávila, hispans, els Nguyen, vietnamites, i els Seeling, jueus. A cada llar, hi ha tensions i problemes que enfosqueixen la celebració: la infidelitat no superada a la família Williams, la incomunicació intergeneracional en el cas dels Nguyen, el fracàs de reconciliació en la família Ávila i l'homosexualitat no acceptada de la filla dels Seeling. Amb gran sentit de l'humor, la pel·lícula fa un retrat incisiu sobre la societat nord-americana actual.

GUIA DIDÀCTICA - SECUNDÀRIA

Títol original: *What's Cooking?*

Direcció: Gurinder Chadha

Guió: Gurinder Chadha

Fotografia: Jong Lin

Música: Craig Pruess

Muntatge: Janice Hampton

Producció: Jeffrey Taylor

Interpretació: Joan Chen, Julianna Margulies, Mercedes Ruehl, Kyra Sedgwick, Alfre Woodard, Maury Chaykin, Estelle Harris, Dennis Haysbert, Lainie Kazan

Durada: 109 minuts

1

Multiculturalisme i conflictes familiars

Qué se está cocinando és una comèdia social sobre les relacions interculturals i familiars a la societat contemporània. El film arrenca amb unes imatges gairebé idíl·liques dels ciutadans del barri de Fairfax, a Los Angeles, imatge de la multiculturalitat en certa mesura de postal que s'anirà desmentint a poc a poc i a mesura que ens endinsem en la història particular cada família, que es prepara per celebrar el Dia d'Acció de Gràcies (a 1) D'aquesta forma, la realitzadora Gurinder Chadha torna a tractar sobre el que significa adaptar-se a un entorn cultural diferent del d'origen. En centrar-se en les relacions familiars, pot mostrar com és en aquest entorn on es plasmen la majoria de conflictes i tensions derivades d'aquest procés i, sobretot, la importància que es dóna a determinats fets, que varia en funció de la comunitat a la qual es pertany. Que les famílies retratades hagin aconseguit l'èxit en el terreny econòmic, no implica precisament que ho hagin fet en altres àmbits de la seva vida. En aquest sentit, com que s'han eludit les desigualtats socials podria semblar un retrat esbiaixat de la realitat, però això s'utilitza precisament per visibilitzar l'omnipresència de conflictes en el si de les famílies i incidir en el fet que, malgrat les diferències culturals, totes experimenten vivències semblants.

Un altre element a destacar és que es mostrin els conflictes intergeneracionals associats al procés migratori, plantejant qüestions que afecten de forma directa els fills i filles d'immigrants, aquestes "segones generacions" que no han viscut al país d'origen dels pares però que sovint se'ls demana que actuïn en funció d'uns codis culturals que ja no són els seus. Sovint queden en un territori indefinit, sense referents clars. El xoc

Objectius pedagògics

El retrat que fa Gurinder Chadha d'una societat multicultural és molt diferent als que s'ofereixen normalment des dels mitjans habituals. Des del punt de vista educatiu, això converteix el film en una eina d'anàlisi molt valuosa perquè permet plantejar aquest tema des d'uns paràmetres totalment diferents, i entendre que les diferències que hi ha entre persones d'origen ètnic diferent no són més importants a l'hora de relacionar-se i conviure que les que hi ha dins d'una família o en una parella. Al mateix temps, destaca la disseció que fa Chadha sobre la família actual, imprescindible per fer-ne una revisió crítica.

entre generacions, d'altra banda, és universal, com demostren les diferències existents en el si de la família jueva, que no té els problemes d'adaptació que tenen les altres.

El retrat social que constitueix el film també es pot entendre com un homenatge a les ciutats que, com Los Angeles, estan absorbint constantment noves influències. De fet, ni aquesta ciutat, ni Nova York o Londres, per citar alguns exemples, serien el que són sense les aportacions de les persones que hi arriben procedents d'arreu del món. Tampoc cal oblidar els conflictes socials que hi tenen lloc i que sovint s'anomenen "racials" (a 2), la violència entre bandes, els prejudicis existents envers les diferències, etc. Al mateix temps, és en aquestes ciutats on es desenvolupa un sentit de la ciutadania amb un concepte de la identitat cultural múltiple, no exclouent i enriquidor.

Grandeses i misèries de la família

Molt sovint les reunions familiars acaben removevent episodis incòmodes que poden alterar l'ordre. Un dels elements que més clarament estan reflectits a la pel·lícula són les contradiccions inherents a la família, independentment de l'ètnia d'origen. I és que la xarxa familiar ofereix suport i refugi però també és un espai on es restringeix la llibertat individual i on la importància de les aparences pot exercir una pressió molt forta, fins i tot asfixiant. És el que li passa a Jimmy, el fill gran de la família asiàtica, quan diu que no li agrada estar amb la seva família perquè no pot ser com és en realitat i acaba mentint a la seva mare per acabar assistint a la festa a casa de la seva nòvia.

Les expectatives dels pares i avis, l'obligació d'encaixar amb el destí que se suposa que cal seguir, els valors, etc., plantegen conflictes que no sempre troben solució fàcil i, fins i tot, poden no tenir-ne. De fet, quan el gran àpat està a punt a cada casa, hi ha una tensió a l'ambient, una sensació d'incomoditat, amb la qual, d'altra banda, ens podem identificar fàcilment, perquè els personatges estan fingint allò que no són, representant un paper de cara a la resta de la família. D'una manera còmica, veiem com es preparen per a la celebració com si es tractés d'una gran prova –es veu d'una manera molt clara en el cas de la parella de lesbianes, que saben

que no els serà fàcil participar en la vetllada i s'encoratgen l'una a l'altra–. Però la incomoditat és present a totes les famílies, perquè tots tenen coses per amagar i saben que hauran de respondre d'una manera o altra a les preguntes més temudes ("Quan et casaràs?", "Quan tindreu fills?", "Què penses fer amb la teva vida?"). En d'altres, com en el cas dels Williams, no es pot parlar de res que incomodi directament el pare com la política. El pare ha obtingut l'èxit renegant de la seva identitat com a negre, que és precisament el que dóna sentit al fill, llicenciat en estudis afroamericans.

En totes les llars la tensió acaba afluint a partir d'algun esdeveniment que fa esclatar els conflictes larvats i, d'aquesta manera, es ressituen i redefeixen les relacions en el si de la família. Els detonants són diversos i representen la diversitat de problemes i situacions amb què pot haver d'encarar-se qualsevol família en l'actualitat: la crisi de parella, la comunicació entre pares i fills, l'homosexualitat, la relació amb persones d'altres ètnies, etc. Així, l'apariació del marit en el cas dels Àvila, la troballa de la pistola i el preservatiu en el dels Nguyen –d'origen vietnamita–, la negativa del fill a seguir el que marca el pare en el cas dels Williams –afroamericans– i el fet de portar la nòvia a la celebració familiar en el cas de la filla dels Seeling –jueus–, són aquests detonants. Paral·lelament, però, hi ha tota una sèrie d'aspectes que van aflorant a la superfície a mesura que es va descobrint la veritat i que posen a prova la resistència familiar.

Una crítica a la intolerància

La realitzadora Gurinder Chadha va quedar fascina-da quan va viatjar a Los Angeles el 1993 per presentar-hi el seu film *Bhaji on The Beach*, perquè el que va veure era molt diferent del que normalment ens mostra el cinema i la televisió. També hi veia grans diferències amb Londres, la seva ciutat, on la identitat cultural i la convivència amb persones de procedències diferents té unes altres característiques, bàsicament perquè el sentit del que és ser britànic/a té connotacions d'exclusió, mentre que als EUA la condició de nord-americà/na va inextricablement associada a la diversitat. Així doncs, un dels principals mèrits de *¿Qué se está cociendo?* és que fuig dels estereotips habituals del cinema que tracta

sobre les relacions interculturals als Estats Units, que sol consistir en films edulcorats on s'evita el conflicte i s'ofereix una imatge idíl·lica de la societat (que posen en relació un policia blanc i un policia negre, per exemple), o les característiques històries de "conflicte racial", on tot es redueix a rivalitats i lluites entre bandes, absolutament irreconciliables per culpa de la "raça". Aquestes interpretacions han propiciat una visió de la realitat social d'Estats Units que no és gens fidel al que succeeix al carrer. És per això que films com *¿Qué se está cociendo?* tenen una importància indiscutible perquè contribueixen a desfer els tòpics habituals de l'esmentat imaginari filmic.

Gurinder Chadha tenia la intenció de demostrar com el que anomenem "raça", és a dir l'origen ètnic, és només un dels molts trets que constitueixen la identitat individual i no una font de problemes. Perquè, tal com ella afirma, «és així com ho viu la gent, que no va pel carrer provocant conflictes ètnics». La realitzadora també ha defugit els clixés de la correcció política, perquè la seva intenció tampoc era la de mostrar una imatge de postal de la convivència a Los Angeles. En aquest sentit, Chadha deixa molt clar que una cosa és acceptar les diferències d'una manera genèrica i l'altra acceptar-les quan ens afecten d'una manera directa. Això és el que reflecteix molt bé quan planteja les relacions de parella homosexuals i amb persones de diferent ètnia, per exemple. D'aquí que a casa dels Seeling hi hagi un gran secretisme entorn de l'homosexualitat de la filla, quan ja és sabut de tots que és lesbiana i que l'amiga que l'acompanya és una altra cosa. Els pares de la noia, tot i acceptar-ho, no acaben de saber com actuar, perquè és una situació nova per a ells, per a la qual no estan preparats. La filla, però, prefereix ser sincera, segurament perquè sap que acabarà tenint el suport familiar. Però això no succeeix sempre, i, en el cas de Jimmy, aquest opta per defugir la seva família, perquè sap que els seus no tolerarien fàcilment la vida que porta i la relació amb una noia hispana.

La pel·lícula mostra com cada generació té un procés d'adaptació més o menys reeixit, i no són precisament els més joves els que ho tenen millor. Els pares no acaben d'entendre els joves i aquests viuen angoixats, en un món que no els pertany. Però els més grans també es troben fora de lloc, en una ciutat que és massa gran i que «s'ha tornat llet-

ja», tal com diuen els Seeling fent referència a l'omnipresència dels grafitos. En certa manera, tots els personatges se senten incòmodes i el malestar de tots els adolescents del film ens recorda, un cop més, que les famílies tenen més semblances que diferències.

És representatiu d'aquest fet que la persona més crítica amb la societat sigui la filla dels amics blancs dels Williams, que juga el paper de consciència crítica i que no pot acceptar la hipocresia social. Un dels moments més brillants del film és, precisament, el de la benedicció de la taula a casa dels Williams, quan aquesta noia dona les gràcies als indis nadius de Nord-amèrica, perquè, amb el seu espoli i aniquilació, ara poden celebrar festes com aquesta. Gurinder Chadha fa així un crit d'atenció sobre una de les paradoxes més grans dels Estats Units, una societat construïda a partir de l'etnocidi dels indis i que al mateix temps celebra la diversitat cultural o, més aviat, una idea de la diversitat que exclou precisament els pobladors originaris del país.

El menjar com a metàfora cultural

Un altre dels elements a destacar en la dissecció que fa Gurinder Chadha dels codis familiars és el paper de les dones. No en va en el film apareixen uns personatges femenins forts, capaços de mantenir les famílies unides malgrat les crisis que pateixen. El fet que siguin elles les que preparen el menjar és una metàfora del paper que tenen en el manteniment i transmissió dels elements culturals a les generacions més joves, així com de la capacitat d'integrar i combinar elements d'altres procedències. El menjar no és altra cosa que un pretext i es converteix en un vehicle expressiu, capaç de posar en joc les emocions, com ha estat plantejat de manera eficaç en altres films com *Beber, comer, amar* (Ang Lee, 1994) o *Tortilla Soup* (Maria Ripoll, 2001).

Si bé el gall dindi és el plat oficial del Dia d'Acció de Gràcies, cada família el cuina d'acord amb els seus costums i li dona el toc específic d'acord amb la seva tradició. Les seqüències de la preparació dels plats, i la importància que es dona a la cuina, espai tradicionalment lligat a les dones, exemplifiquen molt bé aquest procés que també té lloc amb altres aspectes de la cultura. Aquest paper mediador és el que permet el diàleg i fa possible l'adequació a les

demandes del present. Ja siguin les àvies o les mares, són els personatges femenins, més que els masculins, els que es mostren més comprensius i s'enfronten al conflicte dialogant amb les generacions més joves, que amb la seva forma de vida qüestionen els models tradicionals.

(a 1) **Dia d'Acció de Gràcies:** coneguda com a Thanksgiving, és la festa tradicional nord-americana per excel·lència, celebrada per primera vegada el 1620. Després de la primera collita feta en terres americanes pels colons de Plymouth, Nova Anglaterra, es va decretar un dia d'oració per donar les gràcies a Déu. El 1863, Abraham Lincoln va proclamar la celebració d'aquesta festa l'últim dijous de novembre, que és com es continua celebrant en l'actualitat.

(a 2) **Conflictes racials:** es tracta d'una forma molt utilitzada, però errònia, per fer referència a conflictes que tenen causes econòmiques i socials. A la ciutat de Los Angeles, per exemple, els brots periòdics de violència entre conciutadans tenen l'origen en les profundes desigualtats econòmiques i socials existents. Fer referència a l'origen ètnic de les persones és una forma d'eludir aquestes desigualtats, un dels problemes més greus de la societat nord-americana.

- Contrastar les diferents famílies que apareixen al film a partir de l'exploració que realitza Gurinder Chadha sobre la situació actual de la institució familiar, a la llum de les vivències dels seus membres: incomunicació, incomprensió entre les diferents generacions, crisi de parella, xoc entre tradició i modernitat, etc.
- Explicar de quina manera té lloc l'intercanvi cultural, clarament expressat en el film a través de les diferents maneres de preparar el gall dindi, plat típic del Dia d'Acció de Gràcies. Observant l'entorn immediat de cadascú, analitzar quins elements s'han incorporat provinents d'altres cultures i de quina forma.

Temes per al debat

- Quina diferència hi ha entre la imatge que solen oferir els mitjans de comunicació sobre la diversitat cultural a Nord-amèrica i la que presenta el film?
- Quines diferències i semblances trobeu en les famílies immigrades del film? Us sembla que són representatives de totes les famílies?
- Quines conclusions es poden treure a partir dels conflictes plantejats en el film respecte a la funcionalitat i pervivència de la família?

Proposta d'activitats

- Valorar la imatge que ofereix el film sobre la diversitat cultural i la convivència entre persones de diferent origen comparant-la amb la que proposen altres films de forma habitual, explicant quins són els tòpics sobre la multiculturalitat.
- Valorar el recorregut que realitza cada família des que esclata el conflicte fins que torna la calma, analitzant, en cada cas, amb quins problemes es troben, com els viuen els diferents membres de la família i de quina manera es resolen.

- A la llum de l'experiència dels protagonistes del film, dirieu que tenen problemes de convivència amb persones d'altres cultures? Per què?

- Els problemes en l'entorn familiar semblen els que més dificulten la vida dels protagonistes. Expliqueu de quins problemes es tracta i si us identifiqueu amb aquest tipus de situacions.

- La incomunicació i les diferències entre pares i fills són una constant a totes les llars que apareixen a la pel·lícula. Per quines raons creieu que passa, per exemple en el cas dels Williams i els Seeling?

- Tot i les diferències i els conflictes amb què es troba, l'estructura familiar acaba resistint els diferents embats, principalment perquè finalment s'acaba dialogant. Explica com té lloc aquest procés de diàleg a partir dels exemples que aporta el film.

- Les segones generacions, o fills i filles d'immigrants, es troben sovint entre dos mons, amb codis culturals diferents. Expliqueu de quina forma ho viuen els protagonistes del film, per exemple els fills de la família asiàtica.

- El film critica les aparences i la hipocresia a partir de situacions molt concretes, com la vida que porta el senyor Williams o els intents de la senyora Seeling per no acceptar que la seva filla és lesbiana. Expliqueu quines altres situacions d'aquest tipus hi ha al film i si creieu que són habituals de la vida familiar.

Sinopsi

A Los Angeles, quatre famílies d'origen diferent celebren el dia d'Acció de Gràcies. Els Williams, afroamericans, els Ávila, hispans, els Nguyen, vietnamites i els Seeling, jueus. A cada llar, hi ha tensions i problemes que enfosqueixen la celebració: la infidelitat no superada a la família Williams, la incomunicació intergeneracional en el cas dels Nguyen, el fracàs de reconciliació a la família Ávila i la no acceptada homosexualitat de la filla dels Seeling. Amb gran sentit de l'humor, la pel·lícula fa un retrat incisiu sobre la societat nord-americana actual.

PROGRAMA DE MÀ - SECUNDÀRIA

Títol original: *What's Cooking?*

Direcció: Gurinder Chadha

Guió: Gurinder Chadha

Fotografia: Jong Lin

Música: Craig Pruess

Muntatge: Janice Hampton

Producció: Jeffrey Taylor

Interpretació: Joan Chen, Julianna Margulies, Mercedes Ruehl, Kyra Sedgwick, Alfre Woodard, Maury Chaykin, Estelle Harris, Dennis Haysbert, Lainie Kazan

Durada: 109 minuts

Multiculturalisme i conflictes familiars

La realitzadora Gurinder Chadha torna a tractar, en clau d'humor, les dificultats adaptatives que suposa viure en un context cultural que no és el d'origen. Però ho fa centrant-se en el context familiar, per mostrar com és en aquest entorn on es plasmen la majoria de conflictes i tensions derivades d'aquest procés i, sobretot, la importància que es dona a determinats fets, que varia en funció de la comunitat a la qual es pertany. Un altre element a destacar és que es mostrin els conflictes intergeneracionals associats al procés migratori, plantejant qüestions que afecten de forma directa els fills de pares immigrants, aquestes "segones generacions" que no han viscut al país d'origen dels pares però que sovint se'ls demana que actuïn en funció d'uns codis culturals que ja no són els seus.

El retrat social que constitueix el film també es pot entendre com un homenatge a les ciutats que, com Los Angeles, estan absorbint constantment noves influències. De fet, ni aquesta ciutat, ni Nova York o Londres, per citar alguns exemples, serien el que són sense les aportacions de les persones que hi arriben procedents d'arreu del món. Al mateix

temps, és en aquestes ciutats on es desenvolupa un sentit de la ciutadania amb un concepte de la identitat cultural múltiple, no excloent, totalment necessari i enriquidor.

Comentaris de la realitzadora

«El més fantàstic d'haver crescut a Londres és que, igual que Los Angeles, alberga moltes comunitats diferents i totes estan entremesclades. El sentit de la diversitat és part de la nostra realitat cultural, encara que educar-me a Anglaterra ha suposat, en ocasions, certa lluita per assumir una identitat definida, ja que mai no he pertangut en realitat a la Índia: mai no hi he viscut. Culturalment era un món apart. Crec que això ha impulsat la gent com jo a buscar vies per descobrir la pròpia identitat i per expressar-la. I, com que teníem quelcom contra què batallar (una idea molt acusada del que significava ser "britànic"), vam ser capaços de desenvolupar un sentiment molt vigorós i confiat de qui som».

«M'encanta explicar coses de la gent que normalment es troba als marges del fotograma i posar-la al centre. Tenint en compte aquest impuls, resulta molt difícil seleccionar únicament una sola comunitat, i penso que un estil de conjunt et permet fer

una pel·lícula tan variada com sigui materialment possible en una cinta que dura cent minuts. El meu propòsit era mostrar tant les diferències com les semblances necessàries per projectar el missatge sobre les races: que tots som bàsicament iguals. I, tanmateix, celebro les diferències que existeixen com quelcom que hem d'encoratjar a gaudir en comptes de témer».

Opinions de la crítica

«Resulta curiós –i comprensible– que realitzadors no americans com Gurinder Chadha o Ang Lee siguin els més incisius a l'hora de retratar la societat nord-americana, i els que més defensen la pluralitat cultural d'un país format per les successives onades d'immigrants en busca d'una vida millor».

Pau Vanaclocha. *Cartelera Turia*, 12/3/2004

«A *¿Qué se está cocinando?*, Gurinder Chadha ha volgut construir un retrat costumista d'una realitat –la nord-americana– amb una identitat decididament cosmopolita. La seva radiografia pretén ser crítica i amable alhora, i mostra la inclinació per la comèdia social d'una creadora que es va consagrar internacionalment dos anys després amb *Quiero ser como Beckham*. El seu primer film s'enquadra dins d'un veritable subgènere, el gastronòmic, i recorda, concretament, obres notòries com *Comer, beber, amar* (Lee, 1993), i *Tortilla Soup* (2000), on la litúrgia del menjar configura l'espai adequat per aprofundir en els codis familiars».

J.B. *D'Entrada*, 5/3/2004

Filmografia Gurinder Chadha: *I'm British But...* (1989); *Acting Our Age* (1992); *Bhaji on the Beach* (1993); *What Do You Call an Indian Woman* (1994); *Who's Funny* (1994); *A Nice Arrangement* (1994); *Rich Deceiver* (1995); *¿Qué se está cocinando? (What's Cooking?)* (2001); *Quiero ser como Beckham (Bend It Like Beckham)* (2002); *Bride and Prejudice* (2004).